

Vagyis annak az álarcos életnek a résztvevői, amely – bár nem ízes, pajkos népi stílusban – Rabelais és Bulgakov köpönyegéből bújít elő.

Vargas Llosa szerint Onetti „szenvedve gyönyörködtet”, elbűvöl, miközben alámerít bennünket a gonosz és a borzalom világába. „Ez a paradox metamorfózis viszont csak az igazi alkotók kiváltsága. Onetti közékük tartozik” – fejezi be értekezését. Kérdés, hogy ebben a realizmusban rekedt, elátkozott, „individualista-anarchista” világban, ahol remény sincs a megváltásra, lehet-e szenvedve gyönyörködni. Mario Vargas Llosa mindenestre ezt teszi. Hódol Onetti előtt. Regényesen, romantikusan, a szépíró tollával egy szépíróról.

UDVARHELYI ERZSÉBET

(Fordította Scholz László,
Európa Könyvkiadó, Budapest, 2010,
252 oldal, 2400 Ft)

BORBÉLY ANDRÁS: *Versismeretlenek*

Borbély András kötete azért (is) lehet érdekes az olvasó számára, mert olyan versekkel, illetve lírai témákkal foglalkozik, amelyekre a hazai irodalomtudományi diskurzus eddig vajmi kevés figyelmet fordított.

A három részre osztott kötet első, *Nyelv és vers* című blokkjában

Csokonai *Az alvó Lilla felett*, Térey János *A.B.F.R.A.*, valamint Szilágyi Domokos *Pogány zsoldárok* című művének egy-egy elemzését olvashatjuk. Ezt követi a *Trópus és emlékezet* című fejezet, amelyben négy tanulmányt találunk Homéroszról, Balassi Bálint erotikus költészetéről, Juhász Ferenc felejtés-metáforáiról, illetve ugyancsak Térey *Drezda februárban* című költeményéről. Az utolsó, *Esemény és teljesség* című rész szintén négy szöveget foglal magában, immár átlépve az esszé világába – egy-egy írás Berzsenyiről, majd a jelentős kortárs bolgár költőnő, Ekaterina Joszifova munkásságáról elmélkedik, zárás-képpen pedig két meditatív szöveg következik a falusi életmód és a költészet kapcsolatáról, a természethez való visszatérés lehetőségéről.

Ami a *Versismeretlenek* kapcsán először szembetűnhet, az az, hogy nem szokványos tanulmánykötetről van szó. A szerző Homérosztól Balassin keresztül egészen Téreyig jut el, éppen ezért még csak az sem állítható, hogy egy korszak irodalmáról elmélkedne a kötet. A tematikai változatosságon túl a tanulmányoknak és esszéknek csak annyi a közös vonásuk, hogy tárgyuk a költészet, mégpedig olyan művek és témák, amelyekről eddig kevés szakirodalmi megközelítés született. E sokrétű érdeklődést,

témabeli variabilitást mindenképpen a kötet erényének tekinthetjük. A változatosság pedig korántsem jelenti azt, hogy hiányozna a kötet mögül a koncepció – úgy gondolom, Borbély elsősorban nem egy átlagos irodalomtudományi szakkönyvet, tanulmánykötetet akart írni, sokkal inkább össze akarta gyűjteni eddigi irodalomelméleti pályafutásának tapasztalatait. E tapasztalatok kötetbe rendezése pedig különösen személyes jelleggel bír, így talán képes bensőséges módon megszólítani a mindenkori olvasót.

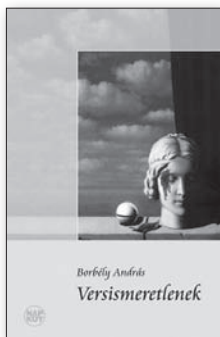
A tematikai variabilitáson túl figyelmet érdemel a beszédmódok változatossága is. Borbély András Csokonai verséhez például látszólag strukturalista horizontról közelít, Téreyt a kulturális emlékezet és a mediális irodalomtudomány felől értelmezi, míg a kötet esszéisztikus szövegeiből, a Berzsenyit és Ekaterina Joszifóvát elemző írásokból mintha már el is tűnne a szigorú értelemben vett irodalomtudományos beszédmód. A kötet középpontjában nem az elmélet és a tudományos szemléletmód, sokkal inkább az elemzett szövegek, szerzők, témák állnak. Habár az irodalomtudomány diskurzusában sokszor érik vádak az eklekticiz-

must, úgy vélem, Borbély könyvének mindenképpen erénye, hogy nem köteleződik el egyértelműen valamely irodalomelméleti irányzat mellett, és nem a költészetet állítja az elmélet, sokkal inkább az elméletet a költészet értelmezésének szolgálatába.

A tradicionális irodalomértelmezési módszereket használó vers-elemző tanulmányokon túl a kötet csúcspontját mindenképpen az *Esemény és teljesség* című fejezet esszéi jelentik.

Ez az a pont, ahol a szerző már nem a bevett irodalomtudományi formulákat használja, hanem szabadon fogalmazza meg saját gondolatait, megállapításait, közelítve a szépirodalmi beszédmódhoz. Borbély András kötete ötvözi a hivatásos irodalomtörténész és az esszéista perspektíváját, nyelvhasználatát, ez pedig mindenképpen kivételes adottsága egy hasonló vállalkozásnak.

Megjegyzendő persze, hogy az irodalomtudományi szakkifejezések pontos használata mellett még a kötet tradicionális értelemben vett tanulmányai is igyekeznek közérthető módon eredeti megállapításokat megfogalmazni, egyúttal maguk is tendálva az esszéisztikus megszólalás felé. A *Versismeretlenc* éppen ezért olyan rend-

hagyó irodalomelemző tanulmánykötet, amely a szűk szakma érdeklődésén túl szélesebb olvasóközönység figyelmére is számot tarthat.

KÁNTÁS BALÁZS

(*Napkút Kiadó, Budapest, 2010,*
152 oldal, 1490 Ft)

R. VÁRKONYI ÁGNES: *Európa Zrínyije*

„Zrínyi az, akire a Gondviselés Európa sorsát bízta! [...] sikerén vagy kudarcán áll vagy bukik a nyugati világ.” Ezeket a sorokat az 1664-ben megjelent *The Conduct and Character of Count Nicholas Serini* című kötet ajánlójában olvashatjuk. A könyv gróf Apponyi Sándor nevezetes hungarica-gyűjteményének volt tagja. Apponyi főművének negyedik, utolsó kötete a rendkívüli gyűjtő halála után két esztendővel, 1927-ben jelent meg; ebben részletesen bemutatta a Zrínyiről szóló munkát. Azzal valószínűleg az olvasó is tisztában van, hogy sem a kora újkorban, sem az újkorban nem volt több olyan magyar személyiség, akit így jellemeztek volna Európában.

A közelmúltban megjelent *Európa Zrínyije* című kötet R. Vár-

konyi Ágnes professzor asszony-nak az elmúlt évtizedekben megjelent tanulmányait tartalmazza aktualizálva és keretbe szerkesztve, melyek a bán életével, munkásságával, kapcsolatrendszerével foglalkoznak.

A szerző az előszóban arról ír, a történettudománynak ma már megvannak a módszerei, hogy a hallgatag tárgyak üzenetét felfogja. Ha egyáltalán vannak tárgyak. Ez a csáktornyai kastély történetét ismerve nem meglepő észrevétel. E sorok írója néhány momentummal kiegészítené a szerző megállapítását. Mint tudjuk, a báni udvart nem kímélték a történelem viharai; R. Várkonyi megemlíti a csodával határos módon fennmaradt könyvtárat és Zrínyi óráját is. A töredékesen megmaradt Zrínyi-könyv-

tárat egyébként a fiatal pap-történész, Szluha László a Daun család bitovi kastélyában találta meg 1873-ban. A könyvtár akkori tudományos feldolgozását megakadályozta Szluha korai halála. Később a Zrínyi-hagyatékot egy magyar

antikvárius vásárolta meg, aki – mivel nem volt olyan érdeklődő magyarországi közgyűjtemény, amely megvette volna – egyben eladta a horvát kormánynak. Így került a könyvtár Zágrábba, ahol ma is található.